

perpetuam, ad destruenda et contemnenda, et abominanda opera Creatoris ».

S. Augustinus in libro xxx. contra Faustum, cap. 5. « Vos, inquit, ipsam creaturam negatis bonam, et immundam dicitis, quod carnes Diabolus operetur feculentiore materia mali, ac per hoc eas, tamquam immundiora et truculentiora Dei vestri vincula exhorrentes abjicitis ». Item libro contra Adimantum Manichæum, cap. 14. « In novissimis, inquit, temporibus futuros dicit quosdam, prohibentes nubere, abstinentes a cibis, quos Deus creavit. Hos enim (Manichæos) proprie designat, qui non propterea temperant a cibis talibus, ut aut concupiscentiam suam refrenent, aut infirmitati alterius parcant : sed quia ipsas carnes immundas putant, et earum creatorem Deum esse negant ».

Theodoretus in cap. iv prioris ad Timoth. « Execrabiles, inquit, nuptias, et plurimos cibos appellant, ut creatorem injuria afficiant ».

Certe hi Patres manifeste docent ab Apostolo eos reprehendi, qui cibos quosdam prohibebant, in injuriam creatoris, quia videlicet existimabant creatorem non esse Deum bonum, sed malum, et non tam Deum, quam Diabolum, et ideo ejus operibus uti volebant. Falso igitur Kemnitius et sine ullo teste dicit, hæreticos, quos Apostolus damnat, non sensisse, cibos quosdam a Diabolo esse.

« At (inquit Kemnitius) dum Apostolus nominat hypocrisin, generaliter damnat omnes, qui prætextu sanctitatis, et cultus cibos prohibent ». Respondeo : Callide Kemnitius confundit hypocrisin, et prætextum sanctitatis, et cultus cum ipsa vera sanctitate et cultu. Fatemur enim damnari ab Apostolis omnes hypocritas, qui prætextu sanctitatis, et cultus a cibis abstinentum esse docent, cum ipsi revera neque sanctitatem, neque cultum veri Dei propositum habeant. Quales erant hæretici supranominati Marcion, Tatianus, Manichæus, qui abstinere jubebant a cibis tamquam immundis, ut ipsi mundi et puritatis amatores esse viderentur, cum tamen vitiosi et immundi essent, ut ex Epiphano, et aliis Patribus constat.

At Ecclesia catholica non ex hypocrisi, neque prætextu sanctitatis, sed propter veram sanctitatem, et cultum Deo præstandum jejunia, et ciborum delectum aliquando præscribit, cum aliqui omnes cibos natura sua mundos, et a bono Deo creatos esse, et cum

gratiarum actione pro tempore, et loco percipi posse doceat. Quoniam autem adversarii existimant, non posse sine superstitione cultum Dei in jejuniis, et ciborum delectu constitui, ideo Kemnitius ad hypocrisin pertinere voluit abstinentiam a cibis cum opinione cultus. Sed hunc eorum errorem paulo infra refutavimus.

Sextum argumentum sumit Kemnitius ex Evangelio Matth. ix. Marci ii. et Lucæ v. ubi Dominus interrogatus a discipulis Pharisæorum et Joannis Baptistæ, cur non indiceret discipulis suis stata jejunia, quemadmodum Joannes Baptista et Pharisæi discipulis suis indixerant ; respondit, filios nuptiarum non esse hujusmodi legibus ad jejunia adigendos. Et rationem addit, vetustatem, sive discipline legalis, ex qua Baptista aliquid retinuit, sive traditionum humanarum, unde Pharisæi jejunabant, non esse assuendam novitati evangelicæ. Talem enim mixturam non prodesse, sed obesse. Ita enim et Hieronymus similitudinem de vestimento veteri, et assumto novo interpretatur. Hæc Kemnitius in 4. par. examinis pag. 548.

Respondeo : Fallitur Kemnitius in tribus. Primum enim non ait Dominus, quod Kemnitius eum dixisse falso asseruit, non esse filios nuptiarum hujusmodi legibus ad jejunia adigendos. Sed ait, non esse filios nuptiarum, dum cum illis sponsus versatur, cogendos ad jejunia, cum tempus nuptiarum convivium potius, et modestam relaxationem, quam jejunia, et severitatem pœnitentiæ requirat. Cæterum futurum paulo post, ut sponsus ab Apostolis auferatur, et tunc eos jejuniis operam duros. Ubi debemus intelligere, discipulos Christi post ablatum sponsum, non solum jejunaturos, sed etiam ex legis præscripto, certis diebus jejunaturos. Nam si quæstio intelligitur de jejuniis ex legis præscripto, certe etiam responsio de jejuniis ex legis præscripto intelligi debet.

Itaque sicut illa verba, *cur discipuli tui non jejunant*, exponuntur a Kemnitio de jejuniis legitimo : sic etiam illa verba, *cum ablatum fuerit sponsus tunc jejunabunt*, exponi debent de jejuniis legitimo, præsertim cum illa verba ejusdem sententiæ, *non possunt filii nuptiarum jejunare, quoad cum illis est sponsus*, exponat idem Kemnitius de jejuniis legitimo. Habemus igitur ex loco evangelico a Kemnitio contra legem jejuniorum adducto, non everti, sed stabiliri legem jejuniorum.

Deinde fallitur Kemnitius in explicatione

similitudinis de vestimento veteri et novo. Nam per vestimentum vetus intelligendum esse docet præceptum jejunii, atque ita similitudinem illam exponit, quasi Dominus dixerit, non debere assummentum vetus adungi vestimento novo, hoc est, non debere leges jejuniorum, quæ sunt propriæ Testamenti veteris, adungi doctrinæ Evangelicæ Testamenti novi. At Christus non dixit, assummentum vetus non esse adjungendum vestimento novo : sed contra, non esse assummentum novum adjungendum vestimento veteri, ut perspicuum est tum ex verbis Matthæi, Marci et Lucæ : tum ex alia similitudine, in qua Dominus dicit, vinum novum reponendum non esse in utribus veteribus : et neminem qui bibit vinum vetus, statim velle novum.

Porro sancti Patres, Chrysostomus, Hieronymus, Beda, et alii, in commentar. ad cap. ix. Matth. et Augustinus lib. ii. quæstionum evangelicarum cap. 18. et lib. viii. contra Faustum, cap. 2. per vestimentum vetus non intelligunt præceptum jejunii, sed ipsos Apostolos, qui eo tempore adhuc veteres erant, id est, carnales et infirmi : per assummentum panni novi intelligunt præcepta evangelica, quorum unum esse dicunt de jejuniis. Et sensum hujus loci hunc esse volunt, non esse præcepta vitæ austerioris, ut jejuniorum, abstinentiæ a certis cibis, et similibus rerum injungenda veteribus, et infirmis hominibus, quales tunc erant Apostoli, et cæteri Christi discipuli, sed renovatis et fortibus, quales Apostoli futuri erant post adventum Spiritus sancti : sicut pannus novus non assuitur indumento veteri, nec vinum novum in utribus veteribus ponitur. Itaque sancti Patres contrario plane modo locum hunc evangelicum exposuerunt, ac fecerit Kemnitius, et præcepta jejunii magis ad novum Testamentum quam ad vetus pertinere voluerunt.

Dices : si præcepta jejuniorum non conveniunt hominibus veteribus, et si magis propria sunt Testamenti novi, quam veteris ; quomodo discipuli Joannis et Pharisæorum, qui sine dubio veteres erant, jejunabant frequenter ? Respondeo, præceptum evangelicum jejunandi proprie convenit hominibus novis ; quoniam Dominus suos discipulos perfecte jejunare volebat, id est, ex amore, non ex timore. Discipuli autem Joannis et Pharisæorum non ex amore, sed ex timore jejunabant. Et fortasse Dominus cum similitudines illas adhibuit de vestimento veteri, et utribus veteribus, non solum significare vo-

luit, discipulos suos nondum esse idoneos ad evangelica præcepta cum ea, qua par erat, perfectione servanda : sed etiam oblique discipulos Joannis, et Pharisæorum voluit admonere, ut non nimium de suo jejuniis gloriarentur. Nam ipsos quoque esse vestimenta vetera, et utres veteres, et ideo parum capaces doctrinæ evangelicæ, ac propterea non assequi mysterium Christi, et cur eo tempore discipuli ejus minime jejunarent. Et hoc modo conciliari possunt Patres supra citati cum aliis Patribus, qui per indumenta vetera et utres veteres intelligunt Pharisæos per pannum novum, et vinum novum doctrinam Evangelii. Vide Epiphanium hæres. 42. Hilarium et Hieronymum in cap. ix. Matth.

Tertio fallitur Kemnitius, dum pro sententia sua S. Hieronymum profert. S. enim Hieronymus attingit breviter duas explicationes, quas paulo ante posuimus ; quarum utraque, sed maxime prima Kemnitium aperitissime jugulat. Sic igitur loquitur sanctus Hieronymus in commentar. ad cap. ix. Matth. « Nemo autem immittit etc. quod dicit, hoc est : Donec renatus quis fuerit, et veteri homine deposito, per passionem meam novum hominem induerit : non potest severiora jejunii, et continentie servare præcepta : ne per austeritatem nimiam, etiam credulitatem, quam nunc habere videtur, amittat. »

In his certe verbis præcepta jejunii comparantur panno novo, non veteri, et hominibus renovatis, non veteribus convenire dicuntur : cum Kemnitius contra jejunii præcepta panno veteri similia esse dixerit, et ad vetus Testamentum proprie pertinere voluerit.

Attingit deinde S. Hieronymus alteram expositionem his verbis : « Veteres utres debemus intelligere Scribas et Pharisæos : plaga vestimenti novi, et vinum novum præcepta evangelica sentienda, quæ non possunt sustinere Judæi, ne major scissura fiat ». Hic etiam per veterem pannum non legem jejuniorum, ut Kemnitius cupiebat, sed Scribas et Pharisæos a S. Hieronymo exponi videmus. Ac de his hactenus.

CAPUT IX.

Solvitur objectio ex historia antiquitatis.

Ex historia antiquitatis profert Kemnitius in 4. part. Exam. pag. 589. locum unum ex Irenæo in epist. ad Victorem, quam refert

Eusebius lib. v. hist. cap. 24, quoniam enim Irenæus scribit ad Victorem, non solum quæstionem esse de Pascha, sed etiam de jejuniis ita colligit Kemnitiis: Ergo de jejuniis paschali, quod nunc Quadragesimale vocatur, voluerunt tunc quidam cum Romano Episcopo leges ferre, opinione necessitatis sub pœna excommunicationis, quando, quot diebus, quamdiu, et quomodo jejunandum esset. Sed Irenæus respondit, liberas, et dissimiles esse illas observationes, ad quarum similitudinem Ecclesiæ non sint adigendæ, nec propter dissimilitudinem, quasi ἐτερόδοξοι damnandæ.

Respondeo primo: Kemnitiis non recte colligit, fuisse qui cum Rom. Episcopo legem de jejuniis ferre vellent. Id enim Irenæus ne insinuat quidem. Quod vero narrat de jejuniis paschali, eo pertinet, ut Victorem admoneat, tolerandam esse dissimilitudinem in celebratione Paschæ, sicut tolerabatur dissimilitudo in observatione jejuniis.

Deinde, non erat quæstio tempore Irenæi, an deberet lex aliqua esse jejuniis, aut Paschæ, ut Kemnitiis fingit; sed an deberet eadem esse lex in Oriente et Occidente. Multa enim sunt in Ecclesia, quæ ex præcepto, et lege servantur, et tamen non est eadem lex in omnibus provinciis.

Denique, non erat quæstio de substantia jejuniis, sed de quadam accidentaria qualitate, quam sub legem non erat necesse cadere. Nemo enim dubitabat, an ex lege jejunium Paschæ observandum esset, sicut etiam nemo ambigebat, utrum ex lege Paschæ celebrandum esset: sed controversia erat, quo die lex præscriberet Pascha esse celebrandum, diene Dominico tantum, an quocumque alio die, in quem luna quartadecima incideret; et similiter quæstio erat, quale jejunium Quadragesimæ lex præscriberet, utrum videlicet semel in die cibus sumi deberet, an post biduum, vel triduum. Et quoniam revera quæstio ista de forma jejuniis non necessario definienda erat, ita sentiebat Irenæus, quæstionem de die Paschatis, non necessario definiendi debuisse. Sed contra sensit Victor Pontifex, et ejus sententiam postea Synodus Nicæna probavit. De qua re disseruimus in lib. de Pontifice, et in lib. de cultu sanctorum.

Rursus profert Calvinus duo loca in præfatione Institutionis, quæ fusius tractat Kemnitiis in 4. part. examinis Concilii Tridentini. Prior locus est in historia Eusebii

lib. v. c. 17. ubi refertur ex Apollonio primum fuisse Montanum, qui leges jejuniis imposuerit.

Respondeo: vox illa « primus » additio est hæreticorum. Nam nec habetur in textu Græco Eusebii, nec in editionibus Latinis, excepta Basileensi. Præterea Tertullianus in libro de jejuniis, ubi Montanum acriter defendit, non dicit, accusatum fuisse Montanum, quod primus leges jejuniis imposuerit, sed quod novas leges addiderit. Et in eodem loco fatetur Tertullianus, jejunium paschale fuisse ex lege servatum in Ecclesia ante tempora Montani. Quod est argumentum evidens, non fuisse a Montano primum excogitatas leges jejuniis. Accedit etiam quod S. Hieronymus in epistol. ad Marcelam de erroribus Montani non reprehendit Montanum, quod primus leges jejuniis excogitarit, sed quod tres Quadragesimas observari voluerit. Et Theodoretus in lib. III. de Hæret. fabulis dicit, Montanum novas leges jejuniis tulisse præter Ecclesiæ consuetudinem.

Sed objicit Kemnitiis, Catholicos apud Tertullianum defendisse libertatem Christianam adversus Montanum, ac pro hæresi habuisse novas leges de jejuniis ferre; et interdiceret aliquos cibos in diebus jejuniis. Hinc enim sequitur, ut Ecclesia, quæ nunc leges jejuniis constituit, et certos cibos in diebus jejuniis prohibet, non sequatur vestigia veteris Ecclesiæ catholice, sed potius hæresim, ac dogma Montani.

Respondeo: Tertullianus in eo libro eo modo Catholicorum doctrinam exponit, quo solent hoc tempore Lutherani, id est, calumnias et mendacia passim admiscendo. Itaque mirum est cur Kemnitiis malit doctrinam Ecclesiæ catholice colligere ex Tertulliano hoste Catholicorum, quam ex Epiphano, aliisque Patribus vere Catholicis. Nisi forte, quia ut ipse hæreticus est, ita mores hæreticorum diligit. Exempli causa, dicunt hoc tempore Catholicis, Lutheranos non recte facere, quod uxores Monachis, Sacerdotibusque concedant; illi clamant, Catholicos nuptias prohibere.

Sic etiam dicebant Catholicis olim, Montanistas non recte facere, quod adigerent præcepto omnes Christianos ad plures Quadragesimas; item quod tempore jejuniis cogèrent omnes ad cibos tantum aridos sumendos. Item quod feria quarta et sexta jubèrent omnes jejunare usque ad vesperam.

Denique quod ista præcepta tamquam divina, id est, ab ipso Spiritu sancto edita jactarent. Tertullianus autem ut odiose ista proponat, dicit a Catholicis prohiberi leges jejuniis, prohiberi aridos cibos tempore jejuniis, prohiberi jejunium usque ad vesperam, reprehendi ipsum Paracletum, etc. Constat autem hæc omnia esse calumnias atque mendacia. Sicut etiam quod Tertullianus disputat de utilitate jejuniis, satisfactione, ac merito, quasi Catholici ista negarent, calumniatur more suo. Nam alioqui pleni sunt libri sanctorum Patrum ejusmodi laudibus jejuniis.

Sed illud addendum est, Kemnitiis ipso Tertulliano impudentiorem videri. Quod enim Kemnitiis pag. 607. colligit ex Tertulliano, Apostolos docuisse esse jejunandum, sed non imposuisse jugum, quod ad tempus attinet, certorum, et in commune ex imperio obeundorum jejuniis; et, interdictionem certorum eduliorum tempore jejuniis, Ecclesiam tunc tamquam hæresim damnasse, nusquam in Tertulliano inveniuntur. Dicunt enim Catholici apud Tertullianum. Apostolos non imposuisse jugum jejunandi, nisi eo tempore, quo ablatus est sponsus, sed eo tempore plane imposuisse jugum. Vocat autem tempus, quo ablatus est sponsus, ipsam Quadragesimam, quæ ad passionem Domini commemorandam celebratur. Kemnitiis autem omisit illam exceptionem, et simpliciter affirmat Apostolos docuisse jejunium, sed non imposuisse jugum.

Sic etiam Tertullianus vocat jejunium feriarum quartæ et sextæ quo utebantur Catholici, portionale jejunium, aut semijejunium; exponit Kemnitiis, ita nuncupari illud jejunium, quia sine ciborum delectu, et tantum usque ad nonam jejunabant, et inde colligit, in diebus jejuniis Catholicos non habuisse ciborum delectum. At ipse Tertullianus portionale jejunium explicat exceptionem ciborum: « Exceptio, inquit quorundam eduliorum portionale jejunium est ». Et ibidem affirmat, Catholicos in semijejuniis feriarum quartæ et sextæ, sæpe panem tantum et aqua victitare.

Summa igitur hæc sit. Catholicis in Montano non leges jejuniis, vel ciborum delectum, vel opinionem meriti, et satisfactionis damnant: sed quod ipse privatus homo, Ecclesiam ad suas leges obligare vellet, et leges plane indiscretas, et eas tamen per summam impudentiam Spiritui sancto auctori tribueret.

Locus posterior est in historia Sozomeni, lib. I. c. 11. ubi Spiridion in Quadragesima carnes edendas hospiti suo apposuit. Hinc enim Calvinus et Kemnitiis colligunt, delectum ciborum in Quadragesima non ita esse lege præceptum, ut in conscientia, et coram Deo obliget, cum vir tam sanctus in ipsa Quadragesima carnes edere, et aliis edendas apponere non dubitaverit.

Respondeo, sanctus Episcopus Spiridion, carnes quidem hospiti suo apposuit in Quadragesima et eadem ipse gustavit, sed cogente necessitate et charitate. Quod fieri posse nullus Catholicorum negat. Immo exstat de hac re decretum Innocentii summi Pontificis cap. Concilium, de observ. jejuniis.

Sed ut impudentia hæreticorum manifestius innotescat, pauca quædam ex illa historia referenda sunt. Primum scribit Sozomenus, consuevisse Spiridionem plures dies sine cibo transmittere; et ideo cum advenisset hospes quidam valde fessus ex itinere, nihil omnino habuisse, quod ei posset apponere, præter carnes salitas, quæ in longum tempus conservari solent. Nam nec panem, nec aliquid aliud paraverat, cum sine omni cibo illo die jejunaturus esset. Ex quo intelligimus, Spiridionem numquam fuisse in Quadragesima hospiti carnes appositurum, si panem, vel aliquid aliud habuisset.

Secundo scribit, eundem Spiridionem non prius carnes apposuisse, quam a Deo veniam petisset. Quorsum autem petitio ista veniæ, si lex de ciborum delectu in Quadragesima non obligat coram Deo?

Tertio addit, hospitem recusasse alimoniam illam carnis, eo nomine quod Christianus esset. Igitur mirari non debent Lutherani, si dicimus, eos Christianos non esse, qui carnibus vescuntur in Quadragesima.

Quarto denique adjungit, Spiridionem, ut hospiti scrupulum eximeret, atque ostenderet, in ejusmodi summa necessitate non esse illicitum carnibus vesci dixisse, propterea illum carnibus vesci posse, quia Christianus esset, cum Christianis dictum sit: *Omnia munda mundis.*

Sed arripit Kemnitiis hoc ultimum verbum; ac dicit, magnos viros, qualis Spiridion erat, quamvis ipsi quoque opinionem necessitatis interdum fascinarentur, tamen ad fundamenta Scripturæ tandem respicere solitos fuisse, quibus superstitionis illæ opiniones reprimuntur. At non huc pertinet locus Scripturæ a Spiridione citatus, ut supersti-

tiosa judicanda sit Quadragesimæ observatio. Causa enim Scripturæ citandæ illa fuit, ut hospes intelligeret, se reprehendi posse tamquam existimantem, carnes esse immundas, si urgente necessitate illis vesci recusaret. Nam cum necessitas excuset a lege, qui non vult in extrema necessitate carnibus vesci, indicat, se non ideo abstinere, quia lex prohibet, sed quia caro sit res per se immunda; quod est contra verbum Apostoli: *Omnia munda mundis*.

Quod autem Kemnitius dicit, jam tunc (Spiridionis videlicet tempore) cœpisse superstitiosam opinionem necessitatis, eaque magnos etiam viros falcinari solitos, pertinet ad solitam ejus impudentiam. Cur enim non potius credidit se fascinari potuisse, quam sanctissimum illum senem? et cur observatio antiquissimæ Ecclesiæ superstitiosa potius dici debuit, quam contraria Lutheranorum novitas temeraria, atque hæretica?

Præter hæc duo loca profert Kemnitius alia quædam Augustini, Chrysostomi, Theodoretii. Ex Augustino profert primo, epist. 86. ad Casulanum, ubi S. Augustinus dicit, Apostolos non constituisse quibus diebus jejunandum esset, aut non jejunandum.

Respondeo, loquitur S. Augustinus de præceptis Apostolorum scriptis, non autem de traditis sine scripto. Deinde etiamsi Apostoli nihil statuissent, num eorum successores nihil statuere potuerunt?

Secundo, profert librum III. contra Faustum, c. 5. ubi sic loquitur Augustinus: « Christiani non solum a carnibus, verum a quibusdam etiam terræ fructibus abstinent, vel semper sicut pauci, vel certis diebus, atque temporibus, sicut per Quadragesimam fere omnes, quanto magis quisque vel minus seu voluerit, seu potuerit ».

Respondeo: Illud, « fere », significat, non omnes in Quadragesima abstinere a carnibus, quia multi excusantur, vel ob ætatem, vel ob infirmitatem, ut paulo post dicemus. Quod autem sequitur, « quanto magis quisque seu voluerit, seu potuerit », non refertur ad abstinendam a carnibus, sed ad abstinendam a fructibus. Sententia enim ejus est, Christianos non solum a carnibus, sed etiam a fructibus abstinere; sed a pluribus, vel paucioribus fructibus prout voluerint, vel potuerint.

Ex Chrysostomo adducit potissimum locum unum, ex hom. 10. in Genes. ubi Chrysostomus hortatur eos, qui ob infirmi-

tatem jejunare non possunt, ut ad concionem vel pransi accedant.

Respondeo: hic locus, ut multa similia, perperam adducitur a Kemnitio. Non enim negamus, eos jejunii lege non comprehendi, qui jejunare non possunt.

Ex Theodoretio producit Epitome divinarum decretorum, cap. de abstinencia, ubi Theodoretus, dicit hæreticos leges sancire de cibis tamquam immundis rejiciendis: Ecclesiam autem nihil tale præcipere, sed omnes cibos permittere. Respondeo, hic locus nihil ad rem facit, fatemur enim, Ecclesiam nullum cibum prohibere tamquam immundum, sed omnes permittere, ut cum gratiarum actione pro loco et tempore percipiantur.

CAPUT X.

Quinam excipiantur a lege jejunii.

Demonstravimus jejunia sub legem tum divinam, tum etiam Ecclesiasticam cadere: sequitur ut videamus, num aliqui ab his legibus excipi debeant. Non defuerunt hæretici, qui dicerent, viros perfectos non teneri legibus jejuniorum; cum ipsi peccare non possint, ac per hoc non egeant jejunio, quod ad peccatum cavendum aut delendum institutum esse, non dubium est. Id enim sensisse quosdam, qui Begardi dicti sunt, testis est Joannes de Turrecremata, lib. IV. Summæ, de Ecclesia. part. 2. cap. 36. a qua sententia non abhorruisse Joannem Cassianum, collat. 21. cap. 29. nonnulli existimant.

Cæterum, hæc sententia damnata est in Concilio Viennensi, unde exstat Clementina ad nostram, tit. de Hæreticis. Eandem prius etiam quam oriretur, damnavit sanctus Leo, sermon. 11. de Quadragesima, his verbis: « Adest maximum, sacratissimumque jejunium, quod observantiam sui universis fidelibus sine exceptione denunciat. Quia nemo tam sanctus est, ut non sanctior, nemo tam devotus, ut non debeat esse devotior ».

Eandem refellunt exempla sanctissimorum hominum, qui jejuniis assidue operam dabant. Si quidem sanctus Joannes Baptista, quo major inter natos mulierum non surrexit, adeo jejunium coluit, ut diceretur non comedere, neque bibere, Matth. XI. Apostolus Paulus, qui raptus fuit in Paradi-

sum et audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui, tamen inter alios suos labores munerat jejunia multa, II Corinth. XI. et jejunio se eguisse adversus carnis rebellionem, testatur cum ait, I Corinth. IX. *Castingo corpus meum, et in servitute redigo* (1). Omitto Mardochæum, Danielelem, Davidem, Judith, Esther, Annam, et alios innumera-biles tum viros, tum feminas, qui et perfecti dici poterant, et tamen jejunia studiose colebant.

Porro argumentum illud hæreticorum, quo se a lege jejunii excipiendos esse probabant, quia jejunio non egerent, nec verum assumit, nec recte concludit, verum non assumit, quoniam etiam viri perfecti in hac vita jejunio egent, cum rebellionem carnis, velint nolint, experiri cogantur, et peccare possint ac peccent. Perfectorum enim sunt illæ voces: *Sentio aliam legem in membris meis etc.* Rom. VII. Et: *In multis offendimus omnes*, Jacob. II. Et: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus* (2). I Joan. I. Recte autem idem argumentum non concludit, quoniam lex non desinit obligare ex eo, quod in uno vel altero non inveniatur finis legis, modo quod præcipitur, non sit contra finem legis. Exempli causa, finis proximus legis jejuniorum est edomatio carnis, remotus est charitas, quæ finis est omnium præceptorum, I Timoth. I. Si quis igitur jejunando salutem suam, ac per hoc charitatem læderet, is jejunare non deberet, neque legis prævaricator esset, quoniam lex obligare non potest contra charitatem, cum ad charitatem fovendam et conservandam instituta sit. Si quis autem aliunde carnis rebellionem resistat, neque jejunio ad hunc finem obtinendum indigeat, et tamen jejunando salutem suam vel aliorum, id est, charitatem nullo modo lædat, is omnino tenetur communibus jejuniorum legibus: Lex enim non respicit, quid uni, aut alteri, sed quid communitati, ac multitudini expediat.

Jam vero quod attinet ad Cassianum; longissime abfuit ipse a Begardorum errore. Tria sunt autem præcipua, quæ docet in eo capite. Primum affirmat homines justos, ac perfectos, non subjacere legi cogenti, cum ipsi non per Quadragesimam solum, sed etiam per totum annum sponte, alacriterque jejunent. Deinde addit, ejusmodi perfectos

viros, si causa adsit relaxandi jejunium indictum, tutius id posse facere, quam cæteros, qui non servant nisi præscripta jejunia. Quoniam ipsi certi sunt et apud se, et apud alios, se non causa intemperantiæ, sed solius charitatis relaxasse jejunia. Addit tamen tertio, viros illos perfectos, qui per totum annum jejunant, non teneri legibus jejuniorum, quibus cæteri tenentur, cum ipsi plus offerant Deo, quam his legibus præcipiatur.

Atque in hoc tertio non existimamus, sententiam jejunii esse sequendam. Tum, quia non oportet propter oblationem voluntariam, prætermittere necessariam; tum, propter rationem, quam paulo ante tradidimus; quamvis enim non egeant illi ad carnem edomandam jejunio paucorum dierum, qui per totos menses jejunare solent: tamen lex communis est, et omnibus indicta: proinde eos quoque obligare non desinit.

His igitur omissis, qui a lege jejunii non excipiuntur; Ecclesia ipsa Catholica non paucos liberat a lege communium jejuniorum, Concilium Toletanum VIII. cap. 9. dicit, iis permittendum esse, ut in Quadragesima carnibus vescantur, quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat. Sed Scholastici Theologi paulo aliter hæc tradunt. Docent enim tria esse, quæ a legibus jejuniorum excusant, impotentiam, necessitatem, pietatem. Vel enim ex jejunio læditur corpus, vel spiritus, vel substantia externa. Si corpus læditur, impedimentum excusans a jejunio, dicitur impotentia; si læditur spiritus, dicitur pietas; si læditur substantia externa, dicitur necessitas.

Ac propter impotentiam quidem excusantur a lege jejunii senes, et pueri, ut aliorum fessa sustentetur ætas, aliorum non frangatur incipiens, ut loquitur sanctus Hieronymus, in epistol. ad Eustochium, de custodia virginitatis; item ægroti, debiles, prægnantes, et alii, qui medicorum judicio, non sine periculo salutis corporalis jejunare queunt; denique pauperes, qui non habent unde sumant unam integram refectionem, sed nunc emendicant unum panis fragmentum, paulo post aliud. Propter pietatem excusantur concionatores, lectores, confessarii, qui ministrant ægrotis, et alii, si forte non possint

(1) I Cor. IX, 29. — (2) Rom. VII, 23; Jacob. III, 2; I Joan. I, 8.